

Veiðimálastofnunin ágúst 1976

Tumi Tómasson.

Rannsókn á Svarfaðardalsá 22-23/7 1976.

22.-23/7 1976 var framkvæmd rannsókn á Svarfaðardalsá á vegum Veiðimálastofnunarinnar. Tilgangur rannsóknarinnar var að kanna uppeldisskilyrði fyrir lax og silung og e.t.v. að marka stefnu í ræktunaraðgerðum í framtíðinni.

Rannsóknargögn og aðferðir.

Veitt var með rafmagni á alls 9 stöðum á vatnasvæðinu. Á mynd 1 eru staðirnir merktir inn á kort. Allur aflinn var lengdar-mældur að undanskildum 30 seiðum 0+, og aldurskýni tekin af hluta aflans. Borngerð og straumlag var athugað og vatnshiti mældur. Rætt var við formann veiðifélagsins Snorra Árnason, Völlum og fyrrverandi formann Sigurð Ólafsson, Syðra-Holti.

Niðurstöður.

Eingöngu bleikja fékkst. Árangur rafmagnsveiðanna er birtur í töflu 1. Veiðni tækisins var ekki ákvörðuð á staðnum, enda tíminn naumur og aðstæður óheppilegar. Hefur hún því verið áætluð með hliðsjón af fyrri reynslu. Þar sem veitt var í aðalánni var oft erfitt að komast út í ána vegna vatnsaga, en þar sem það var hægt fengust engin seiði úti í ánni. Þar sem þannig stóð á hefur bakkalengd veiðisvæðisins verið gefin upp í töflunni, enda það sennilega raunhæfari mælikvarði á seiðamagn í aðalánni, heldur en flatarmál.

Á mynd 2 sést lengdar- og aldursdreifing aflans. 0+ teljast þau seiði sem komu úr hrogni í vor, 1+ þau sem komu úr hrogni vorið 75 o.s.frv. Vaxtarlínurit hefur verið gert fyrir aldursgreind seiði og er það birt í mynd 3.

Ýmsar ályktanir.

Svarfaðardalsá er að mestu leiti dragá þótt talsverður jökull sé í henni. Hún á upptök sín á miklu hálendi og snjóbráð kælir hana langt frameftir sumri. Í töflu 1 sést að hitastig hennar var mjög lágt þá daga sem könnunin fór fram. Leiðni vatnsins var lág og bendir það til lítils magns uppleystra steinefna, sem eru nauðsynleg lífrænni framleiðslu.

Lax hefur á undarförnum árum verið lykilorðið í fiskrækt í ám hér á landi, en oftast litið framhjá sjóbleikju og sjóbirtingi. Hér er Svarfaðardalsá engin undantekning. Árið 1964 var byrjað að sleppa í ána laxaseiðum 3-5 cm að stærð, en 1965 hófust gönguseiða-

sleppingar. Síðan hefur verið sleppt 700-5000 gönguseiðum á ári, en sum árin hefur engu verið sleppt. Árangur seiðasleppinganna hefur verið slakur og lítið af laxi veiðst í ánni.

Nú er það svo að ár eru misvel fallnar til að ala upp lax. Útbreiðsla hans takmarkast af þeim vistfræðilegu mörkum sem honum eru sett. Hér á landi hefur sú regla verið höfð til hliðsjónar að á sé heppileg fyrir lax ef hitastig hennar fer yfir 10°C 3 mánuði á sumri. Þótt fleira en hitastig hamli útbreiðslu laxins, þá er það án efa langmikilvægasti takmarkandi þátturinn.

Við rafmangsveiðar í ánni fékkst eingöngu bleikja þótt nokkrir laxar hafi veiðst þar á undanförnum árum. Áin er harðbýl og ekki við því að búast að hún geti framleitt lax. Eini möguleikinn til að fá lax í ána er að sleppa í hana gönguseiðum.

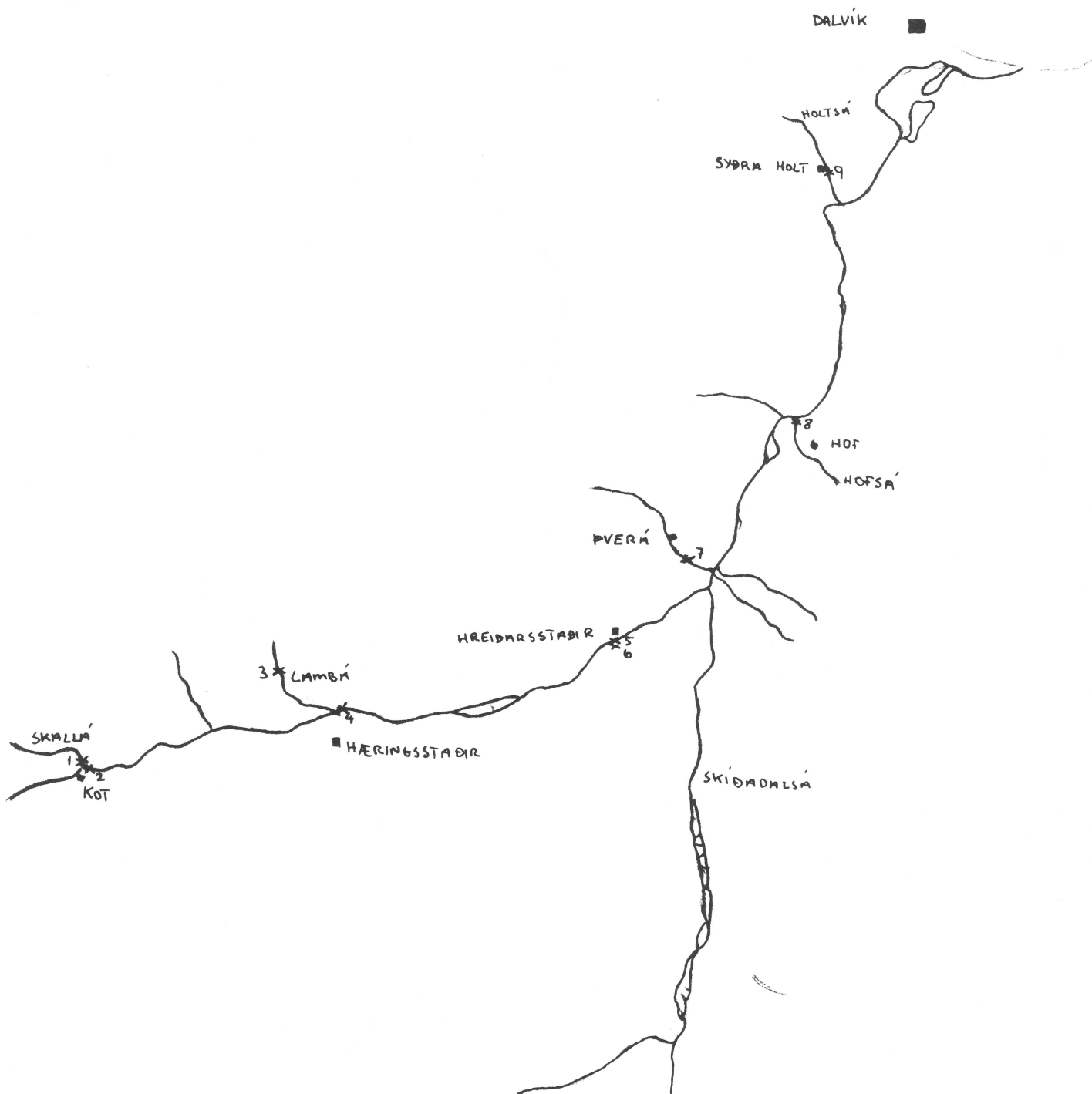
Eins og fyrr sagði fékkst eingöngu bleikja. Bleikjan er okkar norðlægasta ferskvatnstegund og hentar best í Svarfaðardalsá. Skv. mynd 2 er líklegt að hún gangi til sjávar í fyrsta skipti eftir 3-4 vetur í ánni. Um lifnaðarhætti bleikjunnar er vísað til greinarinnar um sjóbleikju sem fylgir skýrslunni. Eins og sést á mynd 3 vex bleikjan ca 3 cm á ári á uppvaxtarskeiði sínu í ánni. Það er mjög áþekkur vöxtur og í öðrum ám í Eyjafirði.

Við rafmangsveiðarnar kom í ljós að seiðin halda sig mest við bakkana í aðalánni, en utar í ánni er víða lítið skjól þar sem seiðin geta leitað athvarfs. Einnig er líklegt að þar sé víða hreifing á botninum, enda sást þar enginn botngróður. Mikilvægar uppeldisstöðvar eru einnig litlar kvíslar og hliðarár.

Erfitt er að gera sér grein fyrir hvort áin sé vansetin seiðum. Þar var áberandi hve feit seiðin sem fengust voru og bendir það til að áin geti séð fleiri seiðum farborða.

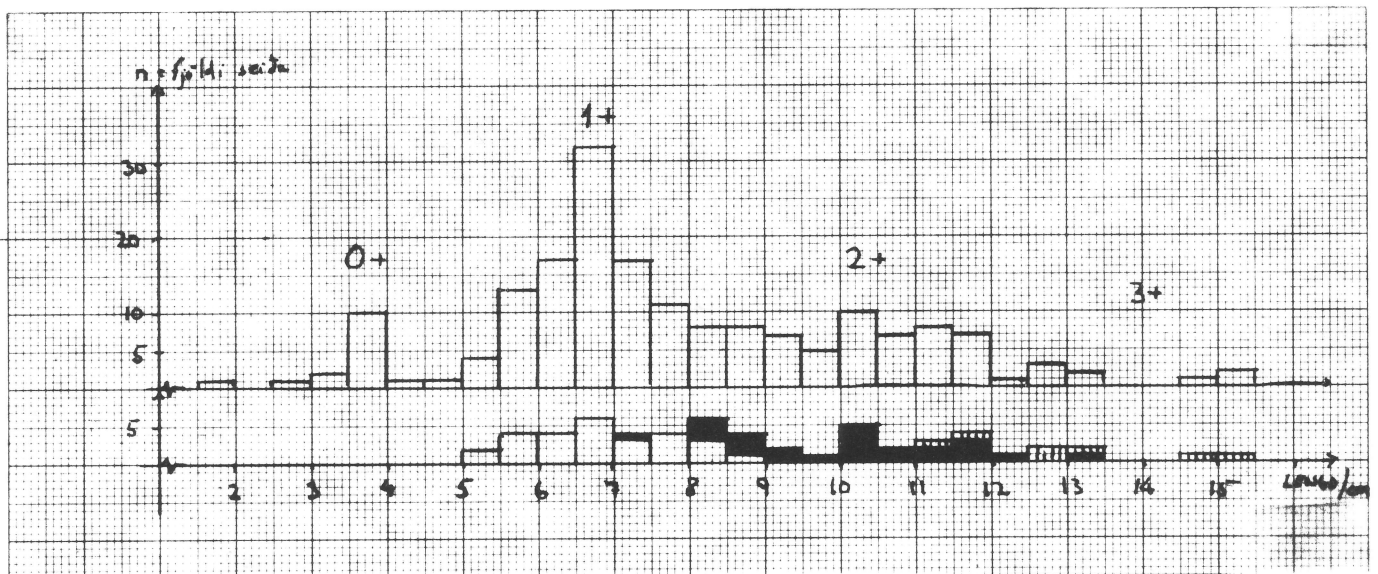
Mikil netaveiði er stunduð í Eyjafirði. Þar sem veitt er með 1 3/4" netum er ljóst að það er aðallega kynþroska fiskur sem veiddur er. Nauðsynlegt væri að fá nánari og ábyggilegri upplýsingar um þessar veiðar, netafjölda og aflamagn. Ef áin er vansetin seiðum, myndi takmörkun á sjávarveiði verða til hagsbóta þegar fram í sækni, bæði þeim sem sjávarveiði stunda og þeim sem veiða í ánum. Það er því tillaga mín að dregið verði úr sjávarveiðinni.

Góðar veiðiskýrslur geta gefið mikilvægar upplýsingar um ána. Þessi mál eru í mesta ólestri í Svarfaðardalsá og brýn þörf að bætt verði úr því. Í þeim ætti að koma fram fjöldi fiska, hvar og hvenær veiddir, lengd, þyngd, kyn og hvort þeir séu kynþroska.

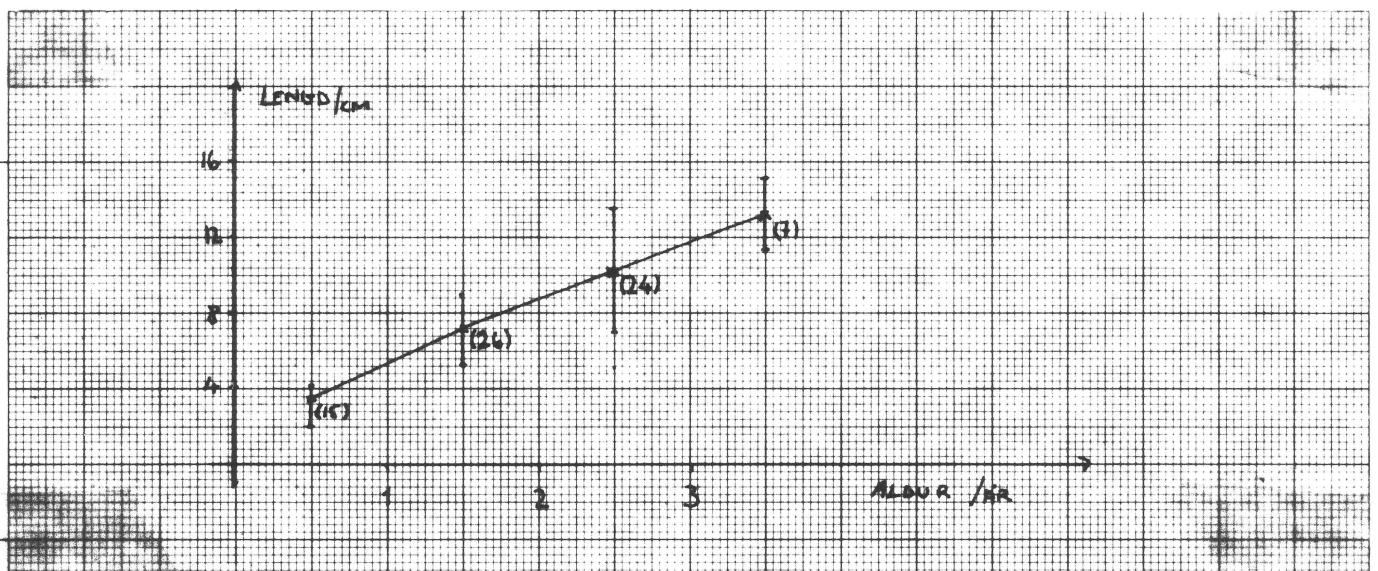
MYND 1. YFIRLITSKORT AF SVARFABARDALSÁ OG PVERÁM HENNA.

MÆLIKVARÐI 1:100000

Mynd 2. Lengdar- og aldursdreifing veiddra seiða. Á neðra súluritinu sjást niðurstöður aldursgreiningar.

Ófylltir staflar 1+
 Fylltir " 2+
 Strikaðir " 3+.

Mynd 3. Vaxtarlínurit aldursgreindra seiða. Línan er dregin milli meðallengda aldursflokka. Í svigum er gefin upp fjöldi seiða sem liggur á bakvið hvert meðaltal.

Tafla

Niðurstöður nafmagnsveiði í varfaðardalsá.

Stöð nr.	Vatnshiti °C	Stærð m ²	Stærð veiðisvæðis Fj. veiddra bleikja	Áætluð veiðni 25%	Áætlaður seiðafj. pr 100m	Bakkalengd m	Aths.
1	6,2	300	8	25%	11	90	Skallá. Botn stórgrýttu og áin straumhórd. Öll seiðin fengust í skjóli við bakkann
2	6,4	200	21	30%	35	-	Stórgrýtt kvísl fyrir neðan Kot.
3	7,0	90	1	-	-	-	Lambá grýtt og straumhö
4	6,8	150	18	20%	60	60	Klappir og stórgrýti við bakkann, straumpung. í 5
5	6,5	200	31	25%	62	45	Malarbotn, þörungavöxtu á mól næst bakkannum
6	6,5	160	7	35%	130	-	Lygn kíll (kvísl) malar botn.
7	10,5	300	34	20%	57	-	Þverá, grýtt-stórgrýtt. Talsverður straumur.
8	11,5	400	17	35%	12	120	Hofsá, grófur sandur og fín mól í botni. Þörung gróður við bakkana.
9	10,2	150	3	20%	10	60	Grófur malarbotn. Gróður við bakka.